Ч. 237 (13.185). Львів, понеділок 24. жовтня 1932. Poeztowa opłatę załacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

ДВА ДОКУМЕНТИ.

Ще до дискусії про польську пропозицію та українську відповідь — з р. 1921.

Хочу ще раз відповісти у цій справі, щоби покінчити полемічні ревеляції до українсько-польських взаємин з часів 1919. до 1923. р., та роблю це не для оборони осіб, що тоді вели нашу політику і є за неї відповідальні — як кажеться, — *але в обороні історичної правди*, щоби наше молодше покоління не затрачувало віри в кращу будучність.

Зачинаю від того: яку дав тоді *відповідь уряд З. У. Н. Р.* на ініціятиву ґрафа Лося з вересня 1921 р., та не буду її переповідати, але цитую її *в дословній* заяві президента д-ра Евгена Петрушевича, яку він оголосив в „Українському Праворі" в Берліні, в числі 2. з 15. квітня 1932*),

„Дня 7. вересня 1921. р. приїхав до Відня і явився у мене о. Т. В. Заявив мені, що приїздить з Варшави, що мав там розмови в нашій справі з польським урядом та що в результаті цих розмов привозить нам пропозицію польського уряду: почати сейчас переговори з українським урядом у Відні щодо умовин, на яких східногалицька територія за згодою західньо-українського уряду малаб остати при Польщі, оскільки, розуміється, наш уряд на це погодиться.

Якщо він (уряд) з цим погоджується, Варшава вишле негайно свою делеґацію до Відня. Оскільки тямлю, про інші землі Західної [illegible] крім Східної Галичини о. Т. В. не згадував, а на моє питання, чи відомо о. Т. В., на основі його варшавських розмов, якого роду концесії думають поляки признати нам, — не вмів о. Т. В. нічого позитивного сказати. На вище згадану пропозицію я відповів о. Т. В., що я противний переговорам з поляками. Одначе ізза евентуальної ваги справи, я хочу перед вирішенням порадитись з колеґією Уповажених і тому прошу о. Т. В. прийти по остаточну відповідь на слідуючий день.

Відкриваючи засідання Колеґії, що зібралася в повному компleті, здав я звіт з розмови з о. Т. В. а опісля просив, щоби кожний член Колеґії забрав голос і щиро виявив свою думку. Це й було. В результаті по довгій дискусії Колеґія *рішила одноголосно* предложення польського уряду відкинути.

Слідуючого дня переповів я рішення о. Т. В. Можливо, що передаючи його я подав в розмові і деякі арґументи, які підношено на Колеґії. Одно є одначе певне, а саме, що я не міг сказати о. Т. В., будьто би Колеґія визнає уряд некомпетентним до переговорів з уваги на те, що на основі ст. жерменського договору суверенність Східної Галичини перейшла на антанту. Не міг я цього сказати раз тому, що ніхто з членів Колеґії на її засіданні такої думки не висловив; по друге тому, що такий арґумент був би нонсенсом, бо ця формальна суверенність держав антанти не могла бути жадною уговним переговорам галицького уряду з польським, а вкінці також і тому, що тяжко я, маючи мандат і обовязок заступати суверенність З. У. Н. Р., не подав би такого арґументу, який відбирав би і мені і урядови З. У. Н. Р. право дальше репрезентувати З. У. Н. Р. Тому евентуальний факт, що з відповідю і такий арґумент дійшов до польського уряду у Варшаві, міг би пояснити хіба тільки о. Т. В., що як посередник, нашу відповідь польському урядові передавав"...

Мабуть — зрозуміло!

А далі на доказ того, що в часі ініціятиви ґрафа Лося — доля Східної Галичини не була ще мерeторично вирішена, передаю відносний протокол з конференції в Ґенуї (Дженова) з 1922. р. в дословному перекладі:

„Ґенуя, 10. V. 1922. Східна Галичина. Протокол засідання представників держав, що скликали конференцію в Ґенуї з 10. мая 1922, — з дискусії у справі Східної Галичини

П. Шанцер (Італія) реферує, що Делеґація Національної Ради Східної Галичини, з осідком у Відні, спираючися на 91 артикулі санжерменського договору, просила, щоби питання Східної Галичини розглядали Делеґації держав Антанти спільно з галицькими експертами на конференції в Ґенуї, і щоби запросити галицький уряд виделеґувати своїх представників на ґенуенську конференцію.

Делеґація Української Національної Ради вислала до першої комісії ноту (прилога II) з протестом проти польської окупації та з проханням, щоби конференція вирішила міжнародне становище Східної Галичини. До того самого питання президент конференції дістав також численні телеграми від кольоній українців, передовсім з Америки, якими вони протестують проти метод, прийнятих Польщею на території, порученій її адміністрації. П. Шанцер ставить внесення, щоби розгляд цього питання передати Найвищій Раді.

Барту (Франція) приймає у принципі, — в кожному разі сан-жерменський договір постановляє, що головні усоюзнені держави будуть уповажнені рішати про долю Східної Галичини. Він не бачить ніякої причини зміняти в чімнебудь постанови істнуючого договору.

П. Льойд Джордж (Велика Британія) зауважує, що це питання є в завішенню від більш трьох літ, та що воно постійно загрожує мирові Центральної Европи. Коли конференції не вдасться довести до порозуміння з Росією, теперішне положення Східної Галичини — по його думці — дасть рiжного роду претексти Росії до інтервенцій в справи Польщі. Він пригадує, що 3/4 населення Східної Галичини є української народности; вони є того самого походження, мають ту саму мову, ту саму релігію, що мешканці України. Поляки держать цей край тільки завдяки збройній силі. Найвища Рада, на своїх засіданнях у Парижі висловилася кілька разів проти домагань Польщі у цій справі, — одначе Польща зовсім не зважала на рішення усоюзнених держав і далі окупує військово той край проти волі населення. Це річ неможлива — запевнює Льойд Джордж, — щоби конференція не занималася такою проблемою та щоби під покришкою, начеб та справа належала до усоюзнених держав, відкладати її розгляд з дня на день. Зрештою виміна думок між усоюзненими державами не є легкою ані можливою в найближчому часі. Найвища Рада, коли зійдеться, буде обговорювати — як кажуть — лише питання репарацій. А колиб пропоноване передати це питання Союзові Народів, то піднялись би голоси, що це питання не належить до нього, а до Найвищої Ради. Треба вже раз покінчити, заявив промовець, з тим безпастанним відсиланням задля простих питань процедури, бо є річю певною, що в Европі не буде мира так довго, доки така важна проблема не буде дефінітивно вирішена. Від себе Льойд Джордж є рішений піднести це питання перед самою конференцією, на слідуючім пленарнім засіданню. Тому він не може прилучитися до пропозиції п. Шанцера відіслати це питання до Найвищої Ради"...

Мабуть ці два документи вже досадно переконають тих, що не хочуть знати самої правди, як також тих, що тої справи дійсно не знають та може й не розуміють...

Д-р Кость Левицький.

---
*) Тому, що цитована заява д-ра Е. Петрушевича є важним історичним документом, не робимо і ми в ній жадних змін мови чи правопису. — *Прим. Ред.*

Учительський актив.

I.

Війна змінила основно політичну карту Европи. Вона змінила неменше основно соціяльну й політичну структуру европейських народів; змінила напрямки їх думання й почування, їх суспільні й політичні ідеали та методи громадянської праці. Одні народи змінили свою дотеперішню політичну незалежність, інші добули наново повну волю, створивши свої власні національні держави; ще інші попали під колеса історії. Ми належимо до тих останніх.

Ми пережили коротенький період свого державного будівництва. Нас торкнулися великі гасла часів світової війни та східно-европейської революції. Ці великі історичні події не могли не мати впливу на нашу збірну й індивідуальну психіку. Ми навчилися й привикли думати трохи іншими суспільними категоріями ніж до війни. Але по світовій війні прийшли такі події й настали такі умовини нашого суспільно-політичного життя, які заломили наші настрої і психіку та витворили в цій ділянці справжній хаос.

Нам шкодить багато погубна масова психоза, наче недержавний нарід, нарід у такому політичному положенні, в якому ми тепер находимося, не може з успіхом працювати й розвиватися політично. Це велика помилка. Історія знає чимало прикладів, де народи занепадали й пропадали при своїй державно-політичній незалежності, в той час, коли інші народи розвивалися й доходили до сили і слави серед початкових дуже невідрадних відносин

Здатність народу до національно-політичного розвитку й поступу залежить у величезній та рішаючій мірі від сили його духа, волі та засобів і метод громадянської праці.

Сучасне життя народів — державних і недержавних — стоїть під знаком орґанізованости окремих ділянок громадянської праці та професій. Організації — головно професійні — повинні стати природними осередками, в яких виховуються найбільш активні громадянські одиниці.

До найвідповідальніших обовязків сучасного громадянина належить праця в тих громадянських чи професійних установах, до яких він належить. Неприналежність до ніякої суспільної організації в нинішніх часах є свідоцтвом суспільної смерти одиниці. Добро й розвиток суспільної встанови є добром і розвитком народу. Хто працює для добра й розвитку своєї організації, той працює для добра й розвитку свого народу, для його національного відродження й політичного визволення. Громадянської праці нема поза суспільними установами, поза організаціями.

Українське народне вчительство має свою професійну організацію В. П. У. В. Ця суспільна клітина має втримати українське народне вчительство, як свідому національну спільноту, готову все до праці у своїй ділянці на користь народу. Тільки та найвища мета виправдує заснування й розбудову цього Товариства. Тому до В. П. У. В. належить найактивніше й найідейніше українське вчительство. Безумов-

но, що приналежність до В. П. У. В. вимагає від учительства праці, посвяти і жертв. Без праці, посвяти і жертв не родяться ніколи великі ідеї, не наростають життєві вартості. В нашого народнього вчительства є своя велика ідея. Нею є культурницька праця з народом і для народу. Хто з учительства не має зрозуміння тої ідеї і хто нею не є перейнятий як змістом свого духового життя і професійно-суспільного обовязку, той не може стати активним і творчим членом В. П. У. В.

Повищі погляди на завдання й обовязки українського народнього вчительства вийняли ми з найновіших випусків офіціяльного органу вчительської організації, „Учительського Слова" з 1932 року. Ширшому громадянству цікаво пізнати ці погляди вчительської верхівки, бо щойно крізь призму тих ідей можна буде перевести клясифікацію нашого народнього вчительства на окремі категорії.

Нині ця клясифікація виходить дуже сумно. Загально треба ствердити, що процес **поступенного занепаду** нашого вчительства поступає невпинно й сьогодня докотився вже до меж **катастрофічної національної небезпеки.** За підставу для нашої оцінки візьмемо чисельний стан членів професійної вчительської організації В. П. У. В., тої національної установи, що обєднує вчительство, яке почувається не тільки до кровного споріднення з народом, але й спочуває його національному рухові, бере в ньому більш-менше живу участь, або бодай складає на національну справу якісь жертви — підтримує матеріяльно чи морально українську культуру.

В короткому повоєнному часі своєї професійно-національної еманципації перейшло українське народне вчительство чотири періоди: І. 1920—23 рр. — В тому періоді вилічувалося вчительство з ран, завданих йому світовою війною і нашою визвольною боротьбою. Цей період визначався великою рухливістю вчительства в напрямі національно-професійного обєднання, видатною громадянською працею в ділянці позашкільної освіти та наївною політичною романтикою. Кінець тим наївним ілюзіям положив міжнародній акт Ради Амбасадорів із 15. березня 1923 року. Прийшла тверда дійсність, яка вплинула дуже радикально на зміну масової психіки та обнизила ступінь організаційної й громадянської активности вчительства. — 27. серпня 1923 р. постиг учительську обєднану спільноту перший **безпосередній** важкий удар — розвязання її національно-професійної організації — „Взаїмної Помочі Українського Вчительства". Він одним махом розбив учительську організаційну дисциплінованість, громадянську активність, за навіть... ідейну стійкість. II. 1923—24 рр. — Час відбудови відновленої професійної організації та переоцінки засобів і метод професійно-організаційної й громадянської праці. В першій половині 1924 року побачив світ мовний закон у Польщі з 31. травня 1924 р. Через практичну реалізацію цього закону втратили ми добрих три четвертини українських народніх шкіл. Був це найтяжчий період понижування авторитету українського народнього вчителя, як виховника і громадянина в очах темної селянської маси. III. 1924—30 рр. — Сумні часи, в яких український народній учитель мусів сам ставати повільним інструментом у ліквідації українського народнього шкільництва. В тому періоді почалося формування „нових" характерів учительства. Саме в тому періоді почала найбільше занепадати організаційна й громадянська його активність. IV. 1930 рік, головно в другій своїй половині приніс новий удар учительству, яке безпосередньо підлягло відомій „пацифікаційній" акції. Найкращі одиниці найшлися в далеких північних або західних районах Польщі. Хтож остав на дотеперішньому місці своєї праці на рідній землі, той мусів вирікатися свобідної громадянської праці. Серед заляканого вчительства запанувала повна розгубленість і занепад професійно-організаційної та громадянської активности в ділянці позашкільної освітньої праці.

І. В. — Вірний.

У справі заосмотрення інвалідів української армії і в справі зльокавтованих.

В дні 30. вересня 1932. інтервеніював пос. **Дмитро Великанович** у міністерстві скарбу в справі виплачування рент інвалідам Української Галицької Армії на основі закону, що обовязує від 1. жовтня 1932. На це одержав відповідь, що виконавчий розпорядок появиться небавком, як тільки буде в цій справі узгіднене становище міністерства скарбу з міністерством суспільної опіки.

Рівночасно також інтервеніював він того дня у справі виконання віденської конвенції про признання емеритури зльокавтованим українцям, урядовцям б. австрійської монархії. Тут дістав інформацію, що справу цю ускладнює некорисне для зльокавтованих рішення Адміністраційного Трибуналу і тому Українська Парляментарна Репрезентація мусітиме цю справу піднятн на найближчій сесії сойму.

Москвофільські затії на Закарпатті.

(З приватного листу).

Від Ред.: Одна прихильниця нашого часопису одержала цікавий лист із Закарпаття, який прислала нам до використання.

Вже другий рік посуха і мишва знищила наші поля і загороди. Страшна зима жде тутешніх селян. Зима повна голоду і нужди. З Америки тікають домів, а тут роботи нема. Такі тяжкі часи вимагають від свідомих провідників напруження всіх сил для організації негайної допомоги, щоби спинити марево голоду.

Одначе частинка нашої інтелігенції забуває зовсім про народню біду або й не бачить її і занялася тим, що ріжними способами баламутить наше село. Одним з таких баламуцтв є справа зі шкільними підручниками.

Діло мається так: Від самого перевороту в наших школах учили нас з книжок, писаних українською мовою. Право вчитися з таких книжок нам забезпечено ще Ґенеральним Статутом та конституцією чсл. республики.

Одначе знайшлися одиниці і то майже поголовно з тої інтеліґенції, яка перед переворотом вірно служила мадярам, що ненавидить просту народню мову. Їм захотілося панської. Вониж раніше вважали мовою панською — мадярську і після перевороту вибрали собі мову московську. Почали голосити, що ця покалічена московщина — це материнська мова, якою треба вчити своїх дітей. Появилися навіть недавно підручники до народніх шкіл, писані якоюсь дивною мішаниною українсько-церковнословянсько-московською мовою. Міністерство шкільництва не одобрило очевидно тих підручників, та це не зашкодило москвофілам і вони без дозволу міністра давали ті книжки до деяких клас народньої школи. Виходило з того таке, що в одній школі вчили дітей з одного підручника по московськи, а з другого по українськи. Цьому хотів зробити кінець міністр шкільництва д-р Іван Дерер і в серпні ц. р. видав розпорядок, що в майбутньому діти мають учитися тільки з підручників, писаних народньою мовою, себто українською.

Цей розпорядок міністра занепокоїв московських провідників і для боротьби за „русску" мову повстав т. зв. „Русскій союз для рятування русскости". Цей Союз скликав на день 9. жовтня ц. р. зїзд до Мукачева. Головним махером серед москвофілів є д-р Степан Фенцик. Треба тут зазначити, що він живе в добрій комітиві з польським консулятом, користає навіть з його авта і їздить по селах, аґітуючи серед людей. Назагал тутешні „русскі" з поляками приятелюють. За польські гроші — як загально говорять — виходить в Ужгороді й кацапський щоденник „Карпаторусскій Голос".

Прийшов день 9. жовтня. Присутніх було около 300 осіб їхнього „направленія". Та ми теж не дарували. Приїхало з сіл багато делеґатів, одні від сільських заступництв, другі як представники батьківських комітетів. Зійшлися наші не лише з околиць, але і з найдальших закутин Підкарпаття, як Бичкова, Білок, Ясіня і ін. Наших делеґатів кацапи не пустили на конґрес, казали, що це є „русский конґрес", а поляки нехай ідуть до Польщі... Конґрес відбувся тільки під охороною поліції. В год. 2-ій наші делеґати зійшлися до читальні „Просвіти", де рішено вислати телеґрами з протестом до през. Масарика, премієр-міністра Удржаля, міністра внутрішніх справ Славіка, міністра шкільництва Івана Де-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. ЖОВТНЯ 1932.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 3)

Пантеон Галицької Землі.

(Українські могили на Личаківськім цвинтарі.)

А коли вже говоримо про те зівяле листя, що обірвавшись із рідної гилі застрягло в личаківському болоті, слід згадати тих, що то маніфестувалися як „gente rutheni — natione poloni". І про них не завсіди можна сказати, що вони пристали до ворожого табору виключно з „лакімства нещасного".

Таким був **Юліян Горошкевич** діяч 1848 р. член-основник „Руського Собору", **Іван Добрянський** (пом. 1886) й нарешті **Плятон Костецький,** що ще в 60-их роках працював і то не без успіхів на рідній ниві, але де далі відбивався від рідного берега, поки не став зразковим ренегатом шовіністом супроти всього, що рідне, українське... Усі вони — кість із кости й кров із крови нашої, історія їх осудила, але тому, що спиняється над їхніми могилами — важко обігнатися від якогось незрозумілого, гнітучого почування. Чи тільки вони винні, що не віддали свого життя і праці для рідної справи?

Але вернімся до своїх, до тих, що при всіх своїх „вольних і невольних" прогріхах, ніколи не відривалися від рідного ґрунту й тим заслужили собі на справді „вічну память" у нації, память, яка так часто є тільки фразою на нагробній епітафії.

Під камяним трьохраменним хрестом із мармуровою плякетою-портретом спочив 1894 р. **Омелян Огоновський,** професор львівського університету, автор першої „Історії української літератури", трохи драматурґ і популяризатор, а перш за все довголітній „неодмінний" голова „Просвіти". Брат його **Олександер Огоновський** (1848—1891), професор австрійського цивільного права у львівському університеті, менше популярний, зате неменше заслужений, як автор низки правничих студій і збирач юридичної термінольоґії, якої результатом був правничий словник, виданий після його смерти д-ром К. Левицьким. Він спочив під скромним трьохраменним хрестом.

Під гарним нагробником проекту різьбаря Левандовського спочив основник і перший редактор „Діла" **Володимир Барвінський** (1850—1883), що за коротке своє життя заслужив собі на епітафію в роді: „Щирому труженникови свому — вдячна Русь". У його найближчому сусідстві, в родинній гробниці спочив його старший брат **Олександер Барвінський** (1847—1926), історик-популяризатор, публіцист і політик, а перш за все невтомний робітник на полі українського шкільництва. Його кількатомові „Спомини" залишені в рукописі, будуть колись невичерпаною копальнею відомостей про людей, з якими доводилося покійникові працювати й про події, деколи історичної вартости, в яких Олександер Барвінський не рідко „magna pars fuit".

Могила **Маркіяна Шашкевича** в найближчому сусідстві Барвінських, покрита шабльоновим намогильником, закупленим десь у віденській фабриці намогильників і уставленим камінярською фірмою Г. Перієра. Добрий це намогильник для звичайного, заможного смертельника, але не для Шашкевича, творця культурно-національного відродження Галицької Землі, є він не то образою, не то дрібною монетою, якою ріжні „комітети" стараються сплатити довг всенародньої вдячности.

Куди кращим є намогильник **Ярослава Кулачковського** (пом. 1909), директора „Дністра", якого оформлення доручено українському різбареві Терещукові. Під усіми забутою могилою спочиває на Личаківському цвинтарі один з „многонадійних" — **Остап Терлецький,** визначний член віденської „Січі" 70-их років, талановитий публіцист, якому політичні процеси зломили карієру й примусили вмирати в злиднях. Гарний намогильник модерного стилю (сова на відчиненій книзі) покриває тлінні останки **Павлина Свенціцького** (пом. 1876), поляка з Великої України, що захоплений українським відродженням приклав і свою цеголку до величньої будови. Під псевдонімом „Павло Свій", „Стахурський" або „Д. Лозовський" працював по українських журналах, а в 1866 р. почав видавати „Sioło", літературно-науковий збірник присвячений „rzeszom ludowym polsko-ukraińskim". До передвчасно померших належить теж **Корнило Заклинський** (1852—1884), автор цілої низки історичних студій; могила його позначена скромним камяним нагробником у формі трьохраменного хреста. Тутже спочив **Юліян Целевич** (пом. 1892), автор „Скиту Манявського" та багатьох історичних розвідок і студій, головнож про опришківство в Карпатах. Його товариш, редактор „Зорі" й автор кількох літературних та історичних начерків — **Омелян Калитовський,** теж спочив на личаківському цвинтарі. У родинній гробниці спочив **Володимир Шухевич,** автор пятитомової „Гуцульщини" й творець гуцульської збірки в музею Дідушицьких у Львові. У скромній могилці, обмурованій бетоном, під деревляним хрестиком спочив „вислужений" редактор „Діла" **Іван Белей** (пом. 1921 р.), виключений у 1875 р. з студентського товариства „Друг" за рішучий протест проти російщини в

ґера і до Розсипаля, краєвого президента Підкарпаття.

Перша телеграма була такого змісту: 9. жовтня 1932 р. ми приїхали на т. зв. всенародній конгрес, скликаний до Мукачева, але нам не дозволено взяти участи в нарадах конгресу. Підозрівали нас, що ми будемо проти заведення неодобрених московських шкільних книжок. З обуренням стверджуємо, що псевдо-конгрес складався зі студентів, неуповноважених осіб і малої частини одурених селян. Нас цілком не допустили на конгрес, а декого з нас насильством і биттям викинули з конгресу, хоч ми мали уповноваження сільських рад і батьківських комітетів. Тому, що ми є в більшому числі уповноважених учасників конгресу, протестуємо проти такої незаконної поведінки псевдонародного конгресу та проти всіх його постанов. Одночасно зазначуємо свою солідарність з розпорядком міністерства шкільництва і народньої освіти і просимо органи влади поробити невідкладні та енергійні заходи для знищення язикового хаосу та припинення злочинної агітації, спрямованої проти спокою Підкарпаття і розпорядків влади. За недопущених делегатів: (тут слідує ціла низка підписів).

Друга телеграма такого змісту: Члени підписаних українських організацій в Мукачеві були свідками односторонности і насильства, які відбулися у звязку з всенароднім конгресом 9. жовтня 1932. Конгрес складався в частині з неуповноважених одиниць. Тому в обороні прав пошкодованих та правди вважаємо своїм обовязком довести про це до відома і ствердити, що конгрес є самозванчий, а його постанови неавторитетні тому, що вони ухвалені рештою непоступового старого учительства, вихованого в мадярському дусі. Стоїмо на засадах навчання в народній українській мові у всіх школах Підкарпаття в дусі постанов Наукових Академій (петроградська і празька) і розпорядків міністерства шкільництва. — Народовецьке Учительське Товариство (два підписи), Філія „Просвіти" (два підписи), Союз Українських Залізничників (два підписи)."

Комуністичні заворушення у Відні.

ВІДЕНЬ, 22. Х. ПАТ. Вчора вечором прийшло в дільниці Семерінґ до сутички між комуністами і поліцією. Не вважаючи на заборону поліції комуністи зібралися на площі перед броваром і домагалися увільнення арештованих членів Шуцбунду. Одного з поліційних урядовців обкинули камінням. Дали до нього два револьверові стріли, однак хибили. Поліція дала теж кілька алярмових стрілів і розігнала демонстрантів.

ВИБОРИ В БЕЛЬҐІЇ.

БРЮСЕЛЯ, 22. 10. ПАТ. У звязку із сподіваним розвязанням бельґійського парляменту королем Альбертом у парляментарних колах здогадуються, що нові вибори відбудуться 20. листопада 1932 р.

...ні товариства, творець „Дрібної Бібліотеки" 70-их рр., співробітник І. Франка й перекладчик великої скількости творів західньо-европейської літератури на українську мову.

У родинній гробниці Верхратських і Русинів, до речі кажучи зовсім приличній своїм архітектонічним оформленням, спочиває заслужений український лінгвіст і природник **Іван Верхратський** (1846—1919). Цілі покоління учнів його з ґрунту доброзичливого для молоді вчителя, якого за його довгі вуси прозвали „сумом" і нерідко провокували його дивацтва, не знали може, що в молодости пробував він пера в поезії, переклав Словацького „Батька зачумлених", і в 1880-их роках видавав у Станиславові „Письмо літературно-наукове „Денниця", яку сам редактор, ховаючись під ріжними псевдонімами, заповнював від першої до останньої сторінки. Дві душі — польська й українська жили в дебелому тілі археольоґа-праісторика й краєзнавця **Богдана Януша** (пом. 1930), що хоч вихований у польській атмосфері й не володіючи українською мовою, вважав себе українцем і працюючи серед поляків під власним іменем працював для українських часописів і журналів під псевдонімом Василя Карповича. Його вихованцем і учнем був **Володимир Гребеняк** (пом. 1915), якого тіло перевезене на Личаківський цвинтар з побоєвища під Галичем. У 1930 р. спочив на Личаківському цвинтарі талановитий публіцист, видавець „Новітньої Бібліотеки", „Шляхів" і редактор „Діла" **Федь Федорців**. Під власною бетоновою плитою без хреста і прикрас спочив український бібліограф **Іван Калинович**, що під конець життя непотрібно вмішався в політику, про яку не мав приблизного уявлення.

(Продовження буде.)

Дещо про анонси й анонсовий принципіялізм.

У „Ділі" появились три анонсові статейки на тему управи тютюну та куреня. У цих анонсах, як читачі можуть ствердити, нема ніякої пропаганди за куренням і вони не мають нічого спільного із статтями поміщуваними тютюневим монополем у польській пресі. „Новий Час" імовірно й не прочитавши уважно цих оголошень насилює їх на один шнурок і каже: „Боротися. А однак в цьому випадку мовчати годі. Годі мовчати саме ізза засобів цієї реклями". Після цього „Н. Час" наводить одно речення з анонсу „Діла" про те, як на селі інколи старші люди дають себе намовити до присяги, що перестануть курити, хоч пізніше жалують, і це речення звязує зі статтею „Газети Поранної", де є балачка про невідомих аґітаторів-саботажистів, які намовляють людей, щоби переставали курити. Ми цих статтей анонсових не боронимо, але описаний спосіб полеміки пахне неприємною демагоґією. Бо приймім навіть, що згадані анонси поміщувані в „Ділі" справді містять у собі рекляму курення. „Н. Час", як і всі читачі знають добре, що за анонси ніяка редакція в світі не може брати відповідальности, чого доказом те, що і само видавництво „Н. Часу" поміщує у себе анонси всяких чужих фірм. Містить також оголошення в роді того: „Куріть паперці і тутки „Калина", які чейже мусять бути наповнені монополевим тютюном. А в свому календарі поміщує анонси цілої низки польських фірм і підприємств. Одначе з того ми не робили ніякого заміту „Новому Часові" ні його календареві.

Коли вже зводити принципіяльну дискусію про патріотизм, то на нашу гадку всеж менший гріх помістити кілька анонсів, ніж, як це робить „Н. Час", друкувати постійно газету в польській друкарні, з чого тягнуть зиски виключно поляки. Принципіяльність „Н. Часу" ще тим комічніша, що її редактор і видавець належать до відомих курців. Чи справді хтонебудь із інтеліґентних людей вірить, що хтось починає курити під впливом анонсу?

Ще дивніший, бо повний нечуваної демагоґії є лист Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження", яким воно повідомляє нашу редакцію, що воно з приводу згаданих анонсів починає акцію „пятнування і поборювання" нашого часопису. Теперішня Рада цього Товариства забуває, що більшість праці у протиалькогольній і протинікотинній боротьбі зробив саме наш часопис, друкуючи постійно впродовж літ статті та поклики, писані і членами нашої редакції і членами „Відродження". Теперішня голова „Відродження" п-ні д-р С. Парфанович, відома своїми частими гротесковими виступами, не повинна би й згадувати про якунебудь „лінію української преси", бо всім відомо, що саме д-р С. Парфанович уважала можливим працювати прилюдно в комунофільських „Нових Шляхах", де певно діставала за свою працю незлі гонорарі, і одночасно вміла реклямувати себе в українській національній пресі. Найсумніше у данім випадку те, що кампанія пані С. Парфанович проти „Діла" є між іншим і наслідком наскрізь особистої образи, після того, як адміністрація нашого часопису відмовилась видрукувати анонс її лікарської фірми у **редакційній** частині „Діла", присланий п-нею Парфанович через польське бюро оголошень!

Таками шляхами ходить сучасна українська демагоґія.

Одначе не зважаючи на те, ми не відмовимося ніколи у будуччині, як це робили від десяток літ, пропаґувати гідно протиалькогольні та протинікотинні кличі у наших редакційних статтях.

Виборча кампанія в Німеччині.

БЕРЛІН, 22. Х. ПАТ. Виборча кампанія в повному розгарі. Націонал-соціялісти висунули недвозначні оферти під адресою робітничих ґруп, щоби створити одноцілий робітничий фронт. Канцлер Папен є предметом сконцентрованих атаків партійних провідників. На загальну думку він довго не видержить на становищі канцлера. Упадок кабінету Папена заповідають безпосередньо після виборів 6. листопада. В Берліні зголошено 32 виборчі листи, між іншими листу монархістів під офіціяльною назвою „німецька цісарська партія".

Зміна кабінету у Чехословаччині.

ПРАГА, 22. Х. ПАТ. Рада міністрів рішила зголосити колективну димісію. Рівночасно рада міністрів приняла до відома заяву, що президент палати Маліпетер запевнив умовини пізнішої співпраці теперішньої коаліції. Тому очікують незабаром утворення нового кабінету під проводом Маліпетра. В кабінеті будуть тільки незначні персональні зміни. Досі не оголошено ніякого офіціяльного комунікату.

Японія проти Союзу Народів.

ТОКІО, 22. Х. ПАТ. У звязку з офіціяльною заявою, яку приготовляє японський уряд щодо рапорту комісії Лайтона, японська пресова аґенція Ніпон-Демпо довідується: Японський уряд запротестує рішучо перед Союзом Народів, щоби не мішався в манджурські справи, інакше виступлення Японії зі Союзу неминуче. Крім того японський делеґат при Союзі Народів має звернути увагу Ради Союзу, що манджурська проблема торкається виключно Японії та Китаю і що зайва інтервенція Союзу може бути перешкодою на шляху до остаточного зліквідування манджурського конфлікту. Взагалі японський уряд не позволить Союзові Народів квестіонувати незалежність Манджурії

ОБІКРАЛИ БІЛЬШОВИЦЬКОГО ДИПЛЬОМАТА.

ВИЛЬНО, 22. 10. ПАТ. Зі Столпців повідомляють, що з багажового вагону поїзду, який їхав із Москви до Варшави, вкрали на відтинку Колосово-Радіно клунок одного з більшовицьких дипльоматів, що їхав до Парижа. У клунку були великої вартости дорогоцінності. ҐПУ почало зараз енерґічно шукати. Останніми днями на стації Негорелое переводять гостру контролю клунків і особисті ревізії.

МЕКДОНАЛЬД ЗАПРОСИВ ГУВЕРОВОГО ДЕЛЕҐАТА.

ЛЬОНДОН, 22. 10. ПАТ. Розбройного Гуверового делеґата Нормана Дейвіса Мекдональд запросив до Чекерс. Він виїхав туди нині рано. Дейвіс і Мекдональд розмовлятимуть на 4 теми: морального розброєння, відновлення праць розбройної конференції, полагоди Лайтонового рапорту та програми всесвітньої екон. конференції в Льондоні. Треба додати, що Мекдональд бачить у Дейвісі не лише розбройного Гуверового делеґата, а на випадок побіди Рузвелта теж держ. секретаря в будучому уряді.

ДІТИ НА БАРИКАДАХ.

ГАМБУРҐ, 22. 10. ПАТ. Політична горячка радикал. партій захопила й дітей. В Альтоні прийшло до кровавої бійки около 100 хлопців, яких частина походить із родин комуністів а частина з родин гітлерівців. Вони уставили навіть вуличні барикади з поперевертаних візків. Щойно сильні відділи поліції зуміли розділити воюючих хлопців.

КУПЕЦЬ ЗАСКАРЖИВ ШВАЙЦАРСЬКУ РЕСПУБЛИКУ.

БЕРН, 22. 10. ПАТ. Федеральний трибунал у швайцарськім Берні розглядав цікаву справу, з якою виступив один швайцарський горожанин, власник експортової фірми, що вивозила товарі до Англії. Фірма ця мала великі втрати підчас війни, спричинені англійськими розпорядками у відношенні до торговлі. Він зажадав від англійського уряду відшкодування кількадесять тисяч фунтів стерлінґів. Претенсії, зголошені дипльоматичним шляхом, відкинули. За невдачу дипльоматичної акції признав купець відповідальною швайцарську федерацію та зажадав від неї відшкодування тому що вона занедбала охорону своїх горожан. Трибунал одноголосно претенсію відкинув.

БІЛЬШОВИКИ ВИЗНАЮТЬ МАНДЖУРІЮ.

ЛЬОНДОН, 22. Х. „Дейли Тел." повідомляє, нібито СРСР задумує визнати небаром державу Манджу-Го де юре та заключити з тією державою і Японією пакт неаґресії.

ЗБУНТОВАНІ ВЯЗНІ.

КІНҐСТАВН, 22. 10. ПАТ. (Онтеріо). Досі не вспіли здавити бунту вязнів. Їх 200 обезвладнило 40 сторожів і держать їх як закладників. Влада покищо не хоче вжити війська для здавлення бунту та хоче голодом приневолити вязнів, щоби піддалися.

НОВІ АРХЕОЛЬОҐІЧНІ НАХІДКИ.

Замерзла скитська могила.

Королівські могили скитів мають у нашій археольоґії вже усталену славу скарбниць ріжних предметів високої мистецької, культурно-історичної та матеріяльної вартости. Одначе збереглися в них тільки вироби із золота, срібла, бронзи та кости, бракує натомісць легкогніючих шкіряних і деревляних виробів, тканин, ну й очевидно самого тіла на кістяках. Тому є справжньою археольоґічною сензацією знахідка російського вченого Горіянцова, яку зробив він недавно серед вічних снігів у алтайських горах. Щасливим випадком відкрив він саме одну таку могилу зі знаменито законсервованими у леді ріжними предметами органічного походження, як шкіри й тканини. Та найбільшу вартість має десять цілих заморожених коней у повному наряді, всі одної масти, що лежали в окремій деревляній коморі. Два з них мали на головах повстяні маски мистецької роботи. В гробі найшли багату зброю, кожухи та їжу, бракувало тільки тіла самого скитського короля, яке з невідомої причини усунули колись з гробу. Всі нахідки дісталися до Історичного Музею в Москві.

Моравські руни.

Руни — це як відомо найстарше письмо готів, перероблене з латинського, але дуже мало до нього подібне. Готи уживали його і на Україні і тому виринула з кінцем XVIII. ст. думка, що східні славяни могли на взір готів утворити свої власні руни. Свого часу спричинила багато галасу нахідка російського археольоґа Городцова, який подибав у могилі княжої доби на Рязанщині горщик з двома рядками ритих знаків, у яких добачували рунічний славянський напис. Справа лишилася невиясненою і взагалі досі не найшли ще вповні достовірних славянських рунів. Тепер говорять про другу подібну нахідку в Моравії: у Старому Місті біля Угорського Городища викопали горщик, мабуть з часу коло 200 р. по Хр., на якому є два рядки рунічного письма. Д-р Жунковіч, директор універс. бібліотеки у Марібορі, мав вже навіть відчитати його. На нашу думку йде певно про готський напис — якщо це взагалі руни.

Старохристіянські нахідки на Побережу.

„Великий дуче" — Мусоліні старається добути з землі як найбільше памяток колишньої слави римлян, щоби розбудити їх видом у своїх земляків більше пошани для великих предків, більше любови до батьківщини та запалу до праці над створенням могутньої держави. На археольоґічні розкопки не жаліє він грошей та часто не вагається збурити новий ще будинок, щоби відслонити спід нього клясичні руїни. В цей спосіб воскресли перед нами Помпеї й Геркулянум, встав з руїн Рим цезарів та вийшла на денне світло неодна цінна памятка старинної архітектури й мистецтва. На чергу прийшло тепер мабуть Побереже, бо з рефератів на недавньому конгресі христіянської археольоґії в Равенні довідуємося про численні памятки перших століть по Хр., що їх відкрили в останніх часах в Істрії та околиці Зари. І так відкопали фундаменти базилік з перших часів христіянства у Несаціо, Паренцо, Трієсті, Аквілеї та Зарі, відкрили останки мозаїкових підлог з примітивними ще христіянськими зображеннями (Поля, Паренцо, Ґрадо), а крім того прийшли в Зарі на форум колишньої римської кольонії та найшли рештки дому з римських часів біля храму св. Юста у Триесті.

Нові гроби варягів на Україні.

Добре збережені погребища є для археольоґів першорядним джерелом дослідів над історією культури даної доби. До гробів давали вмерлим звичайно цілі, придатні до ужитку речі, тому й можна переводити над ними стилеві й типольоґічні студії, а спосіб їх розміщення у гробі та уклад самого небіщика дозволяє ствердити їх призначення та прослідити похоронний обряд і злучену з ним віру в позагробове життя. Цінним причинком до історії культури варягів та їх перебування у нас є тому нове їх кладовище, відкрите цього року шведським археольоґом Арне біля м. Чернигова. Боєвики похоронені на ньому разом з жінками, що лежать ліворуч чоловіка, часом обняті ще рукою небіжчика. Крім того є в гробі ще кінь у повному виряді та багато інших дарів. Стиль прикрас жінок є орієнтальний, не пізніший, скандинавський. Це тому, що варяги були не тільки очайдушними піратами, але й добрими купцями, що їздили з товарами аж у Царгород. Не згадує Арне тільки, чи є на чернигівському погребищі також човни, у яких варяги хоронили зправила своїх володарів та ватажків.

Сліди балтійських славян.

Коли славяни розходилися зі своєї прабатьківщини, яку більшість археольоґів кладе сьогодні у широкий край між Вартою, Припетю, Десною та Карпатами, дісталася західня їх група далеко дальше на захід, як сягають нині славянські оселі. У ранній княжій добі доходили вони до лінії Гамбурґ-Маґдебурґ, що видно з визначеної Карлом Великим у 805 р. славянсько-німецької границі (лімес сорабікус), а само місто Гамбурґ є назване в бертініянських анналах під 845 р. прямо славянським містом. На ці факти є сьогодні багато доказів етнольоґічних (типи осель), топографічних (назви місцевостей) та археольоґічних. Одним з цих останніх є відкрита недавно у м. Шпандав біля Берліна в глибині трьох метрів сильна культурна верства з черепям славянської глиняної посуди X. ст. Деякі горщики були роблені вже на гончарському колі та мають характеристичний хвилястий орнамент, ритий гребенем у мокрій ще глині перед випаленням. З інших нахідок найінтереснішим є мініятурне деревляне човенце, бо деревляних виробів з княжої доби заховалося до наших часів взагалі дуже мало.

Я. П.

Важне для українців станиславівського воєвідства.

Подаємо до відома, що станиславівське воєвідство дозволило на своїй території на збірку в натуралях для „Рідної Школи" в днях 6, 7, 8, 13, 21, 22 і 23. листопада ц. р. (рескрипт В. Р. ч. 9/103 з 22. жовтня 1932).

Прохаємо всі громадянські чинники, а в першій мірі Кружки „Рідної Школи" на тій території поробити заздалегідь відповідну підготовку. Збірка мусить допомагати „Рідній Школі" видобутися з дуже невідрадного фінансового положення.

Звертаємо увагу, що в тих днях не можна буде переводити збірки по містах, бо міністерство дало дозвіл на ті дні для польських збірок.

Ближчі дані проголосимо в часописах, якщо тільки одержимо дотичний рескрипт.

Головна Управа „Рідної Школи".

З орґанізаційного руху.

РОЖНІТІВЩИНА.

В дні 9. жовтня 1932. відбулася довірочна нарада в **Ціневі** коло Рожнітова в льокалі і чит. „Просвіти". Явилося около 300 учасників. Проводив на вічу старенький громадянин п. Комар і п. Олексин Микола с. Андрія. У двогодиннім рефераті обговорив пос. Великанович господарські, освітні та політичні справи нашого народу. В дискусії порушено такі справи: а) викупно землі під будучі нафтові терени, б) віддачу площі під Народний Дім, в) привернення польського підданства нашим реемігрантам з Америки. Не обійшлося і без інтерпеляцій сельробуючого молодика, який своїми запитами хотів ослабити святочний настрій слухачів. На кожний запит діставав влучну відповідь посла. На стару, відому пісоньку про угодову політику нашого проводу дав п. Великанович таке пояснення: „Не може бути мови про угоду між урядом і громадянами, які мусять (хочуть чи не хочуть) сповняти свої законні обовязки. Натомісць угоду може робити держава з державою, як пр. перед кількома місяцями більшовицький московський уряд зробив угоду з Польщею. Після цього молоденький політик зник зі зборів. По дискусії ухвалено одинокую резолюцію, а саме довіря і подяку Парляментарній Репрезентації та Партійному Проводові, якого толеранційну тактику вповні одобрено. Піснею „Ще не вмерла" збори закінчено. Зацікавлення нарадою було велике. Треба ствердити, що Цінева належить до найсвідоміших громад, має кооперативу, читальню та робить заходи до будови Народнього Дому. При виборах до сойму в 1930 р. віддано 976 голосів на нашу національну лісту. Замітне, що на 2.000 душ нема там ані одного жида, і ясна річ, що нема й корчми. Весь просвітянський рух у селі веде таманом сільська молодь і є надія, що Цінева національно не дасть себе легко зломити.

НОВИНКИ

— **Овочеві щепи та кущі найкраще садити осінню!** Добірні торговельні відміни, пригожі для нашого підсоння, по знижених цінах (нижчі від весняних!) негайно висилає фірма: А. Терпиляк, шкілкове та насінне господарство в Залукві, п. Галич. Від збірних замовлень значний опуст. Домагайтеся цінників та оферт. 573 8—15

— **До Вп. Передплатників УЗЕ.** У відповідь на численні запити ВП. Передплатників УЗЕ у звязку з дещо повільнішою розсилкою II. тому повідомляємо, що її спричинила переплетня недоставивши нам на час замовлених окладинок. Дальша розсилка томів піде скорше. Всі Вп. Передплатники, котрим належиться II. том УЗЕ дістануть його незабаром. Просимо його висилки не урґувати. При цій нагоді **просимо востанне** тих ВП. Передплатників, котрі замовили УЗЕ і мимо численних закликів, пригадок та упімнень не вирівняли досі належности В-ву УЗЕ, щоб вирівнали її без судових скарг і процесів. Доброзичливим В-ву УЗЕ Передплатникам пригадуємо, що знижену передплату на III. том — 60 зол. приймаємо до кінця ц. р. 1932. — **Адміністрація УЗЕ, Коломия, Народний Дім.** 671 3—3

— **Конфіската „Діла".** Вчорашне (236) число „Діла" сконфіскувало городське староство за малу заграничну вістку. Є це 32 конфіската нашого часопису в цьому році.

— **Новий костел „на кресах".** Попав у наші руки поклик комітету будови костела в селі Войткевичах, пов. Столин, на Поліссі, в якому по старому звичаю пишеться і про „морже русінув", і про хрещення польських дітей у церквах, і про мішані подружа, і про винародовлення і т. д. А підписали цей поклик: капітан Пйотр Янік — голова, пор. Фр. Сенько — секретар, Остап Мартинишин (!) — заст. голови, кс. З. Ґрабовський — скарбник. Як бачимо, будова цього костела в руках військових і якогось Остапа Мартинишина...

— **Ще один польський памятник у Львові.** До цілої низки польських памятників у Львові прибуде небавком ще один, а саме памятник у честь померлого недавно єпископа Бандурського. Памятник буде поставлений на пл. Митній (Цловій), при вході на вул. Личаківську.

— **Дожививлювання шкільної молоді.** Міністерство освіти вислало шкільним владам обіжник у справі масового віджививлювання незаможної шкільної молоді. Обіжник закликає управи шкіл і вчительство, щоби занялися тією справою. Крім того управи шкіл мають дітям, лишеним відповідних домових умовин, дати змогу перебувати в позашкільних годинах в освітлених та огрітих шкільних салях.

— **З приводу збіжевої ржі.** Наслідком цьогорічної катастрофи збіжевої ржі багато хліборобів звернулося до скарбових урядів з поданнями про податкові полекші. Тому, що скарбова влада не знала, що з тими поданнями робити, м-ство скарбу вислало скарбовим палатам обіжник в цій справі. Обіжник пояснює, що катастрофа ржі є стихійним нещастям і тому домагання хліборобів треба розглядати і то щодо податку доходового, як і оборотового. Однак наперед треба засягнути опінії воєвідських фінансово-рільничих комітетів.

— **Заохочують до парцеляції.** М-ство скарбу вислало обіжник до скарбових урядів, щоб не робили труднощів при купні й продажі землі в тих маєтках, на яких тяжать гіпотечні довги за податкові залеглости. Діло в тім, щоб улекшити оборот землі задля оживлення господарських оборотів. На будуче скарбові уряди мають годитися на частинну продажу таких маєтків на парцеляцію з тим застереженням, що гіпотечні довги, якими обтяжений маєток, мають бути вдержані на тій частині маєтку, якої не парцелюють. Тим способом влада надіється заохотити селян купувати землю й пускати в рух гроші.

— **Українець в університеті у Шикаґо.** У шикаґівськім університеті, заснованім Джоном Д. Рокфелерем, доцентом на катедрі передісторичного та славянського мистецтва призначений д-р Олександер Сушко. В осіннім і зимовім семестрі 1932/3 викладає він про розвиток мистецтва у передісторичних народів у звязку з умовинами їхнього життя і про джерела артистичної традиції на Сході Европи від византійської доби аж до сучасности.

— **Досмертна вязниця за 5 долярів.** Перед судом присяглих у Львові відбулася дводенна розправа проти 30-літнього Михайла Біґуна з Острobужа пов. Рава Руська. Дня 7. квітня ц. р. Біґун напав у лісі на Катарину Матвійкову, убив її палкою і зрабував її чоботи, в яких мала схованих 5 долярів. Засудили його на досмертну вязницю.

— **Процеси проти лікарів.** Один варшавський лікар має процес за те, що змусив пацієнтку до трансфузії крови. Пацієнтка перебувала в шпиталю, де шпитальна служба її звязала, а лікар силою добув від неї дві склянки крови, яку вжив до трансфузії. Лікар, потягнений до судової відповідальности, подав на свою оборону, що ділав під наказом вищої конечности, бо кров здорової особи була йому потрібна, щоб ратувати життя особи вмираючої. Процес ще не скінчився. — Другий варшавський лікар, професор університету, має діло з одним учителем, що лічив у нього зуби. Лікар ствердив, що зуби хитаються в щоці з причини задовгого язика, тому рішив язик вкоротити. Наслідки операції показалися фатальні. Учитель, для якого язик є дуже важним органом у виконуванні його звання, тепер шепелявить і ученики його не розуміють.

— **Наукова поїздка проф. Васмера.** Відомий широким колам українського громадянства професор славянської фільольоґії берлінського університету д-р Макс Васмер відбуває в місяці жовтні подорож по Фінляндії, підчас якої буде мати гостинні виклади в університетах у Гельсінґфорсі й Або.

— **Академічний Дім на ліцитації.** Банк Краєвого Господарства позичив свого часу 9 міл. зол. на будову Академічного Дому у Варшаві. Тепер не може добути назад не то якоїсь частини капіталу, але навіть процентів і тому рішив виставити величезний будинок на ліцитацію. Зачувати, що будинок купить м-ство освіти і буде вести Академічний Дім у власній управі при фінансовій допомозі Банку Краєвого Господарства.

— **Діточий параліж у Перемишлі.** До перемиського шпиталю привезли 4-літнього Степана Козака з недугою діточого паралїжу. Це вже четвертий випадок тієї недуги в Перемишлі. Перші два випадки походять з Медики, Гірка, а третій з Ляцька пов. Добромиль.

— **Летунська катастрофа** склалася коло Кельць. У повітрі находились апарати Ольшевського з Острова Мазовецького і Коцького з Кельць. Наслідком сильного вітру у висоті 50 метрів апарати вдарили на себе і попадали на землю. Оба пільоти згинули.

— **Перестав голодувати** бувший леґіоніст Чемерис, якого забрали до варшавського шпиталю. Вже пє воду з цукром. Тому теж влада вже не думає перевозити Чемериса до шпиталю для нервово хорих.

— **Бандитський промисл у Манджурії.** Невідомі бандити в Харбіні вхопили 3-літну дитину директора американської самоходової фірми Суботовського і зажадали від нього викупу 20.000 долярів. Суботовський не всилі такої суми заплатити і дитині грозить смерть. Іншим разом бандити вхопили купця Ґрінберґа і вивезли його невідомо куди, надіслали родині лист, що відрубають йому голову, якщо родина не заплатить окупу 5.000 долярів. Тому, що родина не могла такої суми зібрати, бандити почали Ґрінберґа мучити, повідомляючи про це родину. Тоді жінка Ґрінберґа запропонувала бандитам, щоби взяли її як заставницю і звільнили Ґрінберґа, який збере домагану суму. Бандити на це згодилися й увязнили жінку Ґрінберґа. При надлюдських зусиллях Ґрінберґ роздобув 5.000 долярів, які дав бандитам, домагаючись звільнення жінки, однак бандити зажадали додаткової суми за звільнення жінки. Тепер Ґрінберґ у розпуці, бо дістає листи від жінки, яка жалується на страшне поведення бандитів. У томуж часі бандити вхопили лікаря д-ра Еліясона, але йому вдалося втекти з табору бандитів.

МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ, МІСЯЦЬ ПРЕСИ!

ЧИ ВИРІВНЯЛИ ВИ ВЖЕ СВОЮ ЗАЛЕҐЛІСТЬ, ЧИ ПРИЄДНАЛИ БОДАЙ ОДНОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА? ЧИ ПІСЛАЛИ ВЖЕ ДДАТОК НА ПРЕСОВИЙ ФОНД?

— **Віроісповідання в Канаді.** Переведенчй у 1931 р. перепис виказує, що на 10,376.786 душ населення в Канаді є: 4,098.546 католиків; 2,016.896 членів Злученої Церкви (трьох протестантських віроісповідань), 1,635.321 англіканів; 870.482 пресвитеріян; 443.229 баптистів і 394.052 лютеранів. Найбільше католиків є у Квібеку, бо аж 2,458.283. В Онтеріо є їх 715.848. У тій провінції є також найбільше протестантів, бо більш півтора міліона. У цілій Канаді є 186.587 гр.-кат. і 102.115 гр.-православних. Греко-католики головно в степових провінціях, — 66.671 в Манітобі, 44.265 в Саскечевані і 37.500 в Альберті. Греко-католики це майже самі українці; греко-православні це переважно українці з Вел. України і Буковини, а також інші народности. Жидів у Канаді є 115.606. Вони переважно живуть в Онтеріо та Квібеку. За жидами йдуть меноніти; їх в Канаді 88.565. До Армії Спасення належить 30.635; до „пентікостал“ 25.947; до релігії Конфуція признається 23.982; до релігії Будди 15.670. Євангеликів начисляють в Канаді 22.080; мормонів 21.947; адвентистів 15.983; членів Церкви Христа і Його Апостолів 15.778; „Наукових Християн“ 18.418; „Злучених у Христі Братів“ 15.067; духоборів 14.905; Міжнародніх Біблійних Студентів 13.439; „Християн“ 11.431; Плімавтських Братів 6.881; унітеріянів 4.445; поган 4.994; прихильників святости 4.115. Найбільше поган є в Онтеріо, Саскечевані і північних територіях. Найбільше визнавців Конфуція є у Британській Колюмбії, бо аж 17.517. Зате Альберта є домом мормонів, бо на загальне в Канаді число 21.947, їх там є 13.173, а в Онтеріо 6.147.

— **Забобонність серед українських поселенців.** 26. вересня була перед поліційним суддею Еврюсом в Емерсоні, Ман., цікава розправа. Обвинувачені були три українські фармери з околиці Сеньків: Іван Саламандик, Мих. Маруняк і Сидор Смук, за зневагу гробу. Зневага була такого роду: В околиці Сенькова в літній цього літа не падали дощі, коли в сусідних околицях перепадали. Фармері були зажурені. Найшли ворожку і ворожка сказала, що Бог загнівався на околицю через те, що два роки тому в річці, яка перепливає через околицю, утопилася дівчина. Треба добути ту дівчину з гробу і поляти водою, а тоді Бог заспокоїться і дощ знов зачне падати в околиці. Обвинувачені виправилися в ночі на цвинтар, розкопали гріб бідної дівчини, обілляли домовину водою і знов її накрили землею. Сталося якось так що чотири дні пізніше справді упав дощ. Всі були вдоволені, а головно були вдоволені обвинувачені, що через їх вчинок минула посуха їх околицю. Та вістка про їх вчинок дійшла до одного свояка утопленої дівчини і він дав про це знати поліції. Поліційний суддя випустив обвинувачених на свободу, припиняючи присуд на пять літ.

— **Для курців.** Інтенсивне курення викликує творення жовтого, брунатного або чорного осаду на зубах. Щоденне кількакратне чищення зубів пастою Одоль є конечне для курців, якщо вони хочуть зберечи зуби перед поганою краскою. Паста до зубів Одоль чистить докладно зуби, не нарушуючи емалї. Паста до зубів Одоль, посідаючи велику скількість кольоідальних складників, має велику абсорбційну силу і тому усуває усі занечищення, прикрий запах, а також барвники, що прилягають до зубів наслідком курення, їдження й пиття та в цей спосіб викликують зміну краски зубів. Паста до зубів Одоль дає зубам білість та робить чистий віддих.

—o—

З листів до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не відмовити помістити на сторінках Вашого часопису оці рядки:

„Від якогось часу кружляють вісти про неправильности а то й зловживання в Союзі Кооператив у Стрию. Ці вістки кольпортують устно вороги української кооперації та ґазета „Кооперативні Вісти“ і „Службовик“, і вже находять віру у деякої частини нашого громадянства. Я не маю ні часу ні охоти полемізувати з виводами згаданих часописів, бо справу скермовую на судову дорогу, всетаки хочу спростувати деякі факти, щоби не ширилося баламуцтво: Отже Союз не міг стратити на алябастровім підприємстві 25 тисяч, бо вложив всього 15 тис. а не стратив і половини. Неправдою є, наче би Союз для експльоатації алябастру заключив спілку з поляком і жидом та що цей жид став четвертим членом дирекції. Правдою є, що Союз ні в тому інтересі, ні в іншому з ніякими жидами не удержував ніяких звязків, бо 95 прц. товарів закуповує в Центросоюзі, про що може посвідчити ревізійне звідомлення з провірки Союзу.

Неправдою є, будьто у внутрішних відносинах Союзу „грає велику ролю протекція одної панни, яка живе в близьких зносинах з одним з директорів“, зате правдою є, що так при редукціях, як і у всяких інших службових справах дирекція Союзу придержується строго службового правильника.

Іван Кузів
головний директор Союзу Кооператив у Стрию

Стрий, 14. X. 1932.

До Високоповажаного Пана Редактора „Діла“ у Львові.

В ч. 229. Вашого цінного часопису з суботи 15. жовтня 1932. появилася новинка під наголовком: „Як шанують українську мову“ — звернена проти мене тому, що позов у справі Філії Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молоддю у Сколім проти Яна Тілля, бурмістра в Сможу, написаний в моїй канцелярії у польській мові, а „ті, що вносили позов, оправдували себе тим, щоби певніше справу виграти“.

Прошу ласкаво помістити слідуюче вияснення:

Зовсім неправдою є, щоби „ті, що вносили позов“, зокрема що підписаний оправдував себе перед кимнебудь більшими виглядами виграти справу проти бурмістра-поляка. В цій справі підписаний з ніким не говорив, а тим самим не міг давати ніякого оправдання ані вияснення.

Зате справа виглядала в той спосіб, що позваним був поляк Ян Тілль, який на підставі істнуючих обовязків не має обовязку прийняти позву в українській мові і має право жадати позву в польській мові. З тим кожний правник мусить числитися, коли хоче, щоби справа українського товариства не проволікалась і те товариство не було наражене на більші кошти.

Як поінформовані круги знають, підписаний провадить свою канцелярію в українській мові так само, як інші адвокати-українці в Сколім. Цікаве, що дописувач аж по 4-ох роках пригадав собі цю справу, коли вона цілковито покінчена, і дотепер не вважав за відповідне її виволікти. Видно, що допис мав хіба особисте підложе.

Дякуючи згори за поміщення цього вияснення, остаю з високим поважанням

д-р Стефан Булак
адвокат в Сколім.

З нових видань.

о. Северин Матковський: „ТРИ СИНОДАЛЬНІ АРХИЄРЕЇ“. Ціна 2 зол.

Ця брошура, що вийшла завдяки заходам нашого невтомного ветерана о. А. Стефановича, це спомини про вірні події, що їх автор Боссир сам бачив і пережив, або чув від безпосередніх свідків, передумав і перевірив.

Перш усього видно стару, часто у нас забуту правду: владиків добирали чужі чинники для нас без нас. І вийшли три відмінні типи. Еп. Куїловський — польський патріот, шляхтич з роду й виховання, гр. Вайсенвольфовій до смерти вірний, а в українських справах цілковито незорієнтований. Був такий упертий, що ще на склоні довгого життя відносився до культу Шевченка ворожо.

Митрополит Сильвестер Сембратович — чоловік доброго серця, щирий і наче наперекір родині, прихильний українству; але хиткей, слабої волі, податливий на ворожі підшепти та замкнений у собі.

Лише еп. Пелеш був людиною самостійною, свідомою своєї гідности й свого завдання. Завдяки високій освіті й знайомствам у віденських колах, прийшов до становища без помічних протекцій.

І всі ті три вдачі відбилися на Львівському Синоді. Митрополит рішуче й свідомо йшов по лінії бажань Риму і Відня; в справі целібату еп. Куїловський мовчки хоч нерадо стояв по стороні клиру, а еп. Пелеш одинокий займав рішуче становище, однак безуспішно. І саме тут брошура „Три Синодальні Архиєреї“ і брошура „Висвітлених до Львівського Синоду“ мають велике, поважне значіння, бо виявляють, як старі, добре нам знані противники привілею женитьби нашого клиру, завчасу приготовляли плян і похід на цей привілей, як його в часі Синоду переводили і як синодальні ухвали в Римі змінили, коли не вдалося добути згоди отців. Хай не дивує нікого, чому і еп. Пелеш дав свою згоду на зміну: римська дисципліна понад усе!...

З брошури довідуємося далі, як то старий цісар Франц Йосиф за безмірну вірність „Тирольців Сходу“ бажає виразно бачити їх латинниками. Митрополита Йосифа, знаного праведника, примушують уступити. Кардинал Ледоховський накидається на еп. Пелеша за його поставу на Синоді й грозить (кардинал грозить!) усуненням з єпископського престолу, хоч усім учасникам Синоду була ґарантована повна свобода думки.

Реформу оо. Василіян віддають оо. Єзуїтам. Не дармо пок. Вячеслав Липинський, сам римо-католик, признає, що головно завдяки оо. Єзуїтам ідея унії була звихнена, а в наслідку Україна втратила шляхту і вищі верстви.

Запоруки, дані українцям святочно Римом при злуці в 1596 р. та потім кілька разів повторювані і скріплювані (прим. булля Венедикта XIV, з 1743 р. і ін.) кард. Ледоховського не вяжуть, — так начеб то добрі були ті запоруки лише перед довершенням акту злуки!...

Віримо в добре серце, а навіть в добру волю митрополита Сембратовича, але наслідки його ошибок таки остали: в політиці розбиття народніх сил, а в церковних справах затрата

Чи Ви знаєте, що української незалежної преси не субвенціонує ані промисл, ані уряд, ані ніяка політична група, що українські газети не мають анонсів від державних монополів і підприємств і не мають богатих приватних протекторів? — 4 зол. місячної передплати є підставою матеріяльної екзистенції нашого щоденника — тому мусите їх прислати.

особлившого становища гр.-кат. церкви, позбавлення привілеїв і поваги нашого епископату, яку після війни ослабили ще й тим, що замісць піднести митрополію до гідности патріярхату, дали кожній епархії самостійність і безпосередні звязки з Римом.

З брошури віє і одна тепла нотка. Це признання для всіх трьох синодальних архиєреїв, що вони виросли на нашім рідним ґрунті, посеред священичих родин; що знали священиче життя й зберігали звязь зі своїм клиром та мали в клирі любов і пошану. Порівнання з нинішніми відносинами наводять на сумні думки.

В одній справі положення владиків лекше. В справі русофільства. Колись наші противники могли владик тою болячкою шахувати й шахувати на всі боки. Нині справа ясна. Русофільство, як ідея і культурницький консервативний рух, цілком збанкротував і серед духовенства остали хіба ще одиниці, які предствляють собою духове й культурно-політичне назадництво. З таким елементом нема вже великих клопотів і не може бути хитань.

Взагалі брошура „Три Синодальні Архиєреї" читається, як роман: її прочитати і цікаво і корисно.

Обачний.

Літературний куток.

Матеріяльне становище польських письменників і українських.

Професійний Союз польських письменників видав книжку „Життя і праця польського письменника", основану на обширній анкеті. Дані, зібрані в цій книжці кидають світло на обставини, серед яких розвивається сучасна польська література. 156 письменників дало точні відповіді. Із тих відповідей маємо такі цифри. 13 авторів працює без гонорару, 50 авторів заробляє 100 зол. місячно, 27 не заробляє більш як 200 зол. Більш як 100 зол. заробляє 13 авторів. Пересічний заробіток усіх — 300 зол. місячно брутто, не рахуючи необхідних видатків на книжки, подорожі тощо. Тільки 31 авторів живе з пера, 15 допомагає собі денникарством, 36 працею в школі та наукових установах. 22 є на державній службі, 17 на приватній, 16 живе при родині, 11 з емеритури. Навіть, коли плодовитий письменник видає щороку один том, тоді він не може прожити з гонорару, бо 3.000 або 5.000 зол. розкладених місячно вистарчають ледви на одну особу, не на родину.

Варт наведені тут цифри прирівняти зі станом серед українських письменників у Галичині. Із них ніодин не живе зі своєї письменської праці. Не тільки не заробляє своїми книжками побічно, а ледви має змогу вряди-годи щонебудь видрукувати. Останнім письменником у Галичині, що жив виключно з авторської праці був Франко — і саме тому, як усім відомо, помер у нужді, хоча працював як каторжанин зранку до ночі. Тому, що не маємо своїх видавництв, які хотіли би друкувати літературу, єдині українські автори в Галичині, що хотять стати письменниками мусять мати власний капітал, доплачуючи до своєї праці.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.89 і пів.

ЗБІЖЕ.

Ціни біржеві. Ціни ринкові льоко Підволочиська.

Жито одноціле 15.50, 16.00, овес двірський 15.75, 16.25, бараболя промислова 3.00—3.25.

Інші курси незмінені.

Із судової салі.

За належання до ОУН.

Дня 21. ц. м. відбулася перед окружним карним судом у Львові розправа проти Павла Ладиги, Романа Гука і Володимира Явнича, обвинувачених за належання до ОУН. Обвинувачені призналися до вини та подали, що до організації втягнув їх якийсь „Копач" чи „Місько", який відобрав від усіх трьох присягу. Суд присудив їм по 6 місяців вязниці з зачисленням слідчого арешту, так, що внедовзі всі три вийдуть на волю. Боронив д-р С. Шевчук.

Епільоґ поставлення хреста на місці коршми в Розгірчі.

Як уже подано було в „Ділі" відбулася в серпні ц. р. в Розгірчі на донесення Леї Шневайс, на котрої ґрунті хтось невідомий поставив хрест, адміністраційна комісія. Староство у Стрию перевело ще по тій комісії доходження і признало себе некомпетентним робити щонебудь у тій справі. На думку староства справа могла піти тільки перед суд.

Шневайсова подала до повітового суду у Стрию проти о. Хомяка і 7 селян з Розгірча позов за нарушення в посіданні, наслідком якого були переведені розправи до ч. спр. VI. C. 629/32. Пізвані поділилися на дві ґрупи: Перша з о. Х-м на чолі призвала, що брала участь тільки у посвяченні хреста, доконанім на домагання цілої громади. Хреста вони не ставили ані не обгороджували та не давали нікому доручення ставити його. Заявили, що не мали ніякого наміру нарушувати позовниці в її спокійному посіданні. Друга ґрупа — це ті, що тільки припадково були приявні при акті посвячення і стояли на гостинці.

На розправі дня 14. X. видав суд ухвалу, якою удержує позовницю в її спокійному посіданні, заказує під екзекуцією нарушувати її далі, наказує усунути хрест з огородженням, направити огорожу довкола парцелі Шневайсової та заплатити кошти спору, а то дотично 4-ох пізваних зі священиком на чолі; щож до 4-ох інших, то суд віддалив позовницю і вона має заплатити їм кошти процесу.

Селяни вІяк не могли зрозуміти, як можна зобовязувати їх та їх священика до усування хреста, котрого не поставили, та направи огорожі, котрої не попсували. З уваги на те буде внесений рекурс проти цієї ухвали. Пізваних заступали адвокати д-р Роман Домбчевський і мр. Дамян Охримович.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. X. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·20 зол., за літру молока 18—20 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 5·10—5·20 зол.

Користь чи звичка?

Коли згадали ми у попередніх статейках про користи, які може мати хлібороб із управи тютюну, то у звязку з тією темою можемо вказати на деякі цікаві психольоґічні моменти стверджені ріжними вченими. Вчені у своїх спеціяльних дослідах доказали, що люди, які заходяться у праці над деякими плодами, починають їх уважати головно за предмети збуту, а не предмети особистого ужитку. Відомо наприклад, що селяни, які збувають постійно у місті яйця та молоко, стараються яко мога не користати з них особисто, бо дивляться на них як на купецький предмет. Власник крамниці, що продає черевики, книжки або суконні матеріяли рідко коли користає із того, що є предметом його щоденної продажі, що й потверджує стара народня приповідка: „Швець без чобіт ходить". Знаємо, що в тих південних країнах, де предметом управи ріллі є тютюн, хлібороби, що плекають його, ніколи не курять. Це явище зближене із іншим, яке ми мали нагоду ствердити на ґімназійній лавці, коли кожний із нас ставав найзавзятішим курцем саме у клясах, коли курення було суворо заборонене. Тоді, коли приходив час дозволу на курення дома в 7-ій і 8-ій клясі ґімназії, чимало тих, що почали вже курити у попередніх клясах, байдужніли до папіросів і кидали їх, зацікавлені іншою пристрастю. Це те саме явище, яке бачимо з овочами серед наших селян, які годуючи їх на продаж, не дивляться на них, ніколи як на предмет поживи. З цих обсервацій можна би зробити зовсім інші висновки, ніж ті загальні, які роблять люди загально, гадаючи, що плекання тютюну як продукту звязане безпосередньо із пристрастю до курення. Тютюн — це квітка екзотичних країн і як така вона поширилась у країнах, що не бачили її ніколи на рідному ґрунті. Не інакше було з кавою та чаєм, які прийшли до нас як справжні наркотики. З моменту, коли колись екзотична бараболя стала плодом нашої землі і найбуденішою стравою, ніхто вже не гадав її пропаґандувати, бо вона стала щоденною конечністю. Тютюн усе ще має в собі запах екзотики і цим пояснюється його дивна, неприродна сила, головно на молодь, що завсіди вражлива на наркотики і на те далеке, що згорнене романтичним серпанком. Цей серпанок розвівається часто від одної хвилини, коли людина починає вживати папіроси та люльки як буденної страви, силою звички. Тоді на місце екзотичного наркотику приходить нова сила. Коли людина починає почувати, що вона шкідлива, як усе те, що звичкою відбирає їй силу волі та спромогу ініціятиви, починається характеристична боротьба, з якої людина не завсіди виходить переможцем. Звички і привабливі наркотики це ті два біґуни, довкола яких кружляє людська уява. З ними треба рахуватись як із реальними силами, що стали чималими чинниками нашої цивілізації. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Неділя, 23. X. год. 3.30 поп. „Схоплення сабінок" (ціни знижені).

Неділя, 23. X. год. 7.30 веч. „Марія" (Абонам. 2).

Понеділок, 24. X. год. 7.30 веч. Опера.

Театр Ріжнородностей.

Неділя, 23. X. год. 3.30 поп. „Бездомний лікар" (ціни знижені).

Неділя, 23. X. год. 7.30 веч. „Олімпія" (Абонам. 2).

Понеділок, 24. X. год. 7.30 веч. „Олімпія" (Абонам. 2).

Кіна.

АПОЛЬО: „Москва без маски".

АТЛЯНТІК: „Люди за кратами".

КАСІНО: „Чоловік мадла" (Ван Дайк).

КОЛІСЕЙ: „Орлиний шпиль", ревія „То жінки винні цьому".

КОПЕРНИК: „Франкенштайн" (Борис Карлов).

МАРУСЕНЬКА: „Франкенштайн" (Борис Карлов).

МІРАЖ: „Бен Гур" (Рамон Новаро).

ОАЗА: „Беніта, цвітка Гавани".

ПАЛЯС: „Ц. к. команда сердець" (сценарій Рода Роди).

ПАН: „Конгрес танцює" (Ліліяна Гарвей).

ПАСАЖ: „Тайний детектив".

ПРОМІНЬ: „Сталева рука", ревія.

СТИЛЕВЕ: „Жінко, не гріши" і „Особиста секретарка".

УТІХА: „Безбожне дівча".

ХИМЕРА: „Культ тіла".

Закордонне радіо.

Понеділок, 24. жовтня 1932.

Братислава (278,8) 16.10, 22.20 Концерт, 18.15, 21.00 Музика, 20.15 Веселі словацькі пісні, **Бреслав** (325) 16.16 Кальманові твори, **Брно** (341,7) 20.05 Концерт, **Білгород** (430,4) 19.30 Нар. пісні, **Рим** (441,2) 13.00, 17.30, 20.45 Музика, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 17.00 Капеля, **Рига** (525,4) 19.00 Лотишські пісні, **Мінхен** (532,9) 20.05 „Ді Вельт авф дем Монде" ком. опера Гайдна, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35 19.00 Концерт, 17.30 Мист. трансм.

Вівторок, 25. жовтня 1932.

Мор. Острава (263,8) 19.30 „Якобин" оп. Двожака, **Бреслав** (325) 11.50 Концерт, 16.10 Пісні, **Мілано** (331,4) 20.30 „Аїда" оп. Верді, **Льондон** (356,3) 21.00 „Трістан і Ізольда" оп. Вагнера, **Білгород** (430,4) 11.00 Концерт, 20.00 Скрипка, **Стокгольм** (435,4) 22.00 „Екензенґен" оп. Ромберга, **Рим** (441,2) 13.00 Музика, 20.45, 22.10 Концерт, **Прага** (487) 15.30 Пісні, 19.15 Вес. вечір, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 15.20 Пісні, **Рига** (525,4) 19.05 „Княжна циркінка" оп. Кальмана, **Будапешт** (550,5) 19.00 Циг. орхестра, 19.30 „Фіґарове весілля", оп. Моцарта, **Харків** (937,5) 10.00, 12.15, 14.30, 15.00, 19.00 Концерт, 24.00 Оп. музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Понеділок, 24. жовтня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.10 Грамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.40 Господарський комунікат, 16.00 Листи та програми, 16.15 Лекція фр. мови, 16.30 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Невідомі особливости Галичини", 17.00 Камеральний концерт Бельгійського Кор. Трія, 18.00 Концерт, 19.00 Пляст. вістки, 19.15 Всячина, 19.30 На овиді, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 „Осінні маневри" оп. Кальмана, спортові вістки, прес. рад. денник, 22.00 „Що й як люди давніше їли?", 22.15, 23.00 Танкова музика, 22.55 Комунікати.

Вівторок, 25. жовтня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10 Ґрамофон, 13.20 Метеор. комунікат, 15.40 Господарський комунікат, 15.55 Комунікат держ. т-ва фіз. виховання, 16.15 Відчит для учителів „Родина та суспільність", 16.30 Музика грамоф. плит, Сільва рерум, 16.40 „Нинішня риболовля на польськім морі", 17.00 Симф. концерт, 18.00 Концерт із каварні, 18.55 „У стіп Етни", 19.10 Всячина, Ґрамофон, 19.30 „Чар людського голосу", 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Концерт, 21.00 Спортові вістки, прес. рад. денник, 22.00 „Гробар книжок", літ. чвертьгодина, 22.15, 23.00 Солісти, 22.55 Комунікати, 23.15 Танк. музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.